

'תורה כשירה' -

קריאה בפרשת השבוע ובזמן בראי הפיוט והשירה – אורי קרויזר

זיכרון, שכחה ושמחה – הפיוט ופס הקול של הימים הלאומיים.

יום הזכרון לחללי מערכות ישראל ונפגעי האיבה

באב אל וואד חיים גורי
לחן: שמואל פרשקו

בינו נא מורדים ר' דוד בוזגלו
מרוקו-ישראל מאה 20

פה אני עובר. נצב ליד האבן,
כביש אספלט שחר, סלעים ורכסים.
ערב אט יורד, רוח ים נושבת
אור כוכב ראשון מעבר בית-מחסיר.

בינו נא מורדים רודפי קרב ורצח
לא לתת בקול על עם שופך שיחו
מול שוכן שמיו, כל יכול לנצח
כי בצל סכו שם שם לו מבטחו

באב אל וואד,
לנצח זכר נא את שמותינו.
שירות פראו בדרך אל העיר.
בצדי הדרך מוטלים מתינו.
שליד הפרזל שותק, כמו רעי.

זכרו נא יום בן חלוף הוכן ליצירה
פת שלום נתנה בקול מר למריו
הלא הוא יציר נפשו לריב נמהרה
זאת עשו אפוא, קראו לכם שלום

פה רתחו בשמש זפת ועופרת,
פה עברו לילות באש וסכינים.
פה שוכנים ביחד ערב ותפארת,
משרין חרוף ושם של אלמונים.

גזר היצירה אנוש נוצר כמלך
רק לבנות ציה לנטע ישימון
אף הוא שבת בטה שדות יבול רב ערף
וימגר לארץ, עפל וארמון

באב אל וואד...

זכרו...

ואני הולך, עובר כאן חרש חרש
ואני זוכר אותם אחד אחד.
כאן לחמנו יחד על צוקים וטרש
כאן היינו יחד משפחה אחת.

יעקב, ישר, דרש ברוך ונעם
את שלום אחיו ואת שלום שונאיו
על צנאר נרדפנו יום חרוץ וזעם
ושלומים רדפנו, נחנו צאצאיו

באב אל וואד...

זכרו...

יום אביב יבוא ורקפות תפרחנה,
אדם כלנית בחר ובמורד.
זה אשר ילך בדרך שהלכנו
אל ישפח אותנו, אותנו באב אל וואד.

תוף מי המקדש מחקו שם בן ארבע
להשקות סוטה יום אשר קנאו לה
למען בדר את צדקה ונקבע
להשרות שלום בינה ובין בעלה

באב אל וואד...

זכרו...

בְּכָל זְמַנָּא דְּצַדִּיקָא מְסַתְלָקִי מֵעֲלָמָא, דִּינָא אֲסִתְלָק מֵעֲלָמָא, וּמִיִּתְתְּהוּן דְּצַדִּיקָא מְכַפְּרַת עַל חוּבֵי דָרָא. וְעַל דָּא פְּרָשְׁתָּא דְּבִנֵי אֱהָרֹן, בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרֵי קַרְיָנוּ לֵהּ, לְמַהוּי כַּפְּרָה לְחוּבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתַעֲסָקוּ בְּמִיתְתְּהוֹן דְּצַדִּיקָא אֱלִינוּ, וְיִתְחַשֵּׁב לָכוּ כְּאֵלוּ אֲתוּן מְקַרְבִּין קַרְבְּנֵין בְּהַאי יוֹמָא לְכַפְּרָא עֲלֵיכוּ. דְּתַנְיִן, כֹּל זְמַנָּא דְּיִשְׂרָאֵל יְהוּן בְּגִלוּתָא, וְלֹא יִקְרְבוּן קַרְבְּנֵין בְּהַאי יוֹמָא, וְאִינוּן תַּרְיִן שְׁעִירֵין לָא יִכְלִין לְקַרְבָּא, יְהֵא לְהוּ דְּכַרְבָּא, דְּתַרֵּי בְּנֵי אֱהָרֹן, וְיִתְכַפֵּר עֲלֵיהוּ.

דְּהִי אולִּיפְנָא, דְּכַתִּיב, (במדבר ג) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אֱהָרֹן הַכֹּהֲנִים וְגו'. וְכַתִּיב, הַבְּכֹר נָדָב וְאַבְיָהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתְמַר. וְאֶלְעָזָר וְאִיתְמַר מְבַעֵי לֵיהּ, מַהוּ אֶלְעָזָר וְאִיתְמַר. אֶלֶּא שְׁקוּל הָוָה אַבְיָהוּא כְּתַרֵּי אַחִיו. וְנָדָב כְּכֹלְהוּ.

וְאִית דְּמִתְנִי (לה אפכא) הַבְּכֹר נָדָב, דָּא בְּלַחוּדוּי, וְאַבְיָהוּא בְּלַחוּדוּי, וְכָל חַד אֲתַחֲשִׁיב בְּעֵינֵיהּ, כְּתַרְוֵייהוּ, כְּאֶלְעָזָר וְאִיתְמַר. אֶבְל נָדָב וְאַבְיָהוּא בְּלַחוּדֵיהוּ, שְׁקוּלִין הוּן לְקַבֵּל שְׂבָעִין סִנְהֶדְרִין, דְּהוּן מְשַׁמְשִׁין קָמֵי מֹשֶׁה. וְבִגְוִין פֶּד, מִיִּתְתְּהוֹן מְכַפְּרָא עַל יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ויקרא י) וְאַחֲיֵכֶם כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ אֶת הַשָּׂרָפָה. וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַבְּכֹר נָדָב, פְּלוּמַר, הַהוּא דְּכָל שְׂבָחָא וְיִקְרָא דְּלֵיהּ (מה שמיה). נָדָב וְאַבְיָהוּא, עַל אַחַת כְּפָמָה וְכְפָמָה, דְּהִנְי תַּרֵּי, לֹא אֲשַׁתְּכַחוּ כְּוַתִּייהוּ בְּיִשְׂרָאֵל:

תרגום: בכל זמן שהצדיקים מסתלקים מן העולם – דין מסתלק מן העולם, ומיתתם של צדיקים מכפרת על חטאי הדור. ועל כן פרשת בני אהרן ביום הכפורים אנו קוראים אותה, שתהא כפרה על חטאיהם של ישראל.

אמר הקב"ה: התעסקו במיתתם של צדיקים אלו ויחשב לכם כאילו אתם מקריבים קרבנות ביום זה לכפר עליהם.

ששנינו, כל זמן שישראל יהיו בגלות ולא יקריבו קרבנות ביום זה, ואינם יכולים להקריב אותם שני שעירים, יהא להם זכרון שני בני אהרון ויתכפר עליהם.

שכך למדנו, שכתוב: (במדבר ג) 'וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אֱהָרֹן הַכֹּהֲנִים וְגו', וכתוב 'הַבְּכֹר נָדָב וְאַבְיָהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתְמַר'. ואלעזר ואיתמר צריך לו לומר, מהו 'אלעזר ואיתמר'! אלא, שקול היה אביהוא כשני אחיו, ונדב ככולם.

ויש ששונים: 'הַבְּכֹר נָדָב' – זה לבדו, ואביהוא לבדו, וכל אחד נחשב בעיניו כשניהם, כאלעזר ואיתמר. אבל נדב ואביהוא לבדם שקולים היו כנגד שבעים סנהדרין שהיו משמשים לפני משה. ומפני כך מיתתם מכפרת על ישראל. ועל זה כתוב: (ויקרא י) 'וְאַחֲיֵכֶם כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ אֶת הַשָּׂרָפָה'.

ואמר רבי שמעון: 'הַבְּכֹר נָדָב' – כלומר ההוא שכל השבח והיקר שלו הם. נדב ואביהוא – על אחת כמה וכמה, ששניים אלו, לא נמצאו כמותם בישראל.

תרגום: מלילה הלנר אשד ונעמה שקד

שְׁעָה בָּא בְּאִימוֹת וְצוּעָק בְּגֵרוֹן
עַת קָרָא אַחְרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אֱהָרֹן
יִתְקוּ כָּל מְזֻמוֹת בְּמִשְׁנֵה שְׁבָרוֹן
עַל נְשָׁמוֹת עֲצוּמוֹת נִפְקְדוּ לִפְנֵי הָאָרוֹן
עַת קָרָא אַחְרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אֱהָרֹן

שִׁים דְּמַעְתֵּי בְּנֵי אֱהָרֹן הֲלֵא בְּסַפְרֵתְךָ
לְהַעֲלוֹת אַרוּכָה לְאֶשֶׁר הָעֵזָה עַבְדְּךָ
כִּי יִקָּר בְּעֵינֵיךָ הַמּוֹתָה לְחִסְדֵיךָ
זְכוּתְךָ יַעֲמֵד נִגְדְּךָ עִם יְשֵׁנֵי חֲבָרוֹן
עַת קָרָא אַחְרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אֱהָרֹן

וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ בְּרַב מְגִנָּה
עַל אֶשֶׁר שָׂרַף הָאֵל שְׁנֵי סַגֵּי כְּהֵנָה
הוּי אַרְיָאֵל אַרְיָאֵל מְעַז מְגִן וְצִנָּה
זְכוּתְךָ עַד בָּא גּוֹאֵל יַעֲמֵד לָנוּ לְזַכְרוֹן
עַת קָרָא אַחְרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אֱהָרֹן

נָדָב וְאַבְיָהוּא נִשְׁקְלוּ כְּמֹשֶׁה וְאַבְיָהוּא
אִם הֵם בְּלִבְתַּת אֵשׁ נִפְלוּ אֲזוּבֵי קִיר מָה הֵם
לְכֵן שׁוּבוּ וְחַלוּ יַעֲמְדוּ נָא שְׁנֵיהֶם
עַד אֶשֶׁר בַּחֲשׂוֹף יִגְלוּ וְתַעֲקַר עֲקָרוֹן
עַת קָרָא אַחְרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אֱהָרֹן

קריאת התורה, שחרית ליום הכפורים:

נוהגין אנשי מעשה למרר בבכי בעת קריאת הפסוק 'אחרי מות שני בני אהרון' ולהוריד דמעות על סילוקן של צדיקים ...

תהילים נה, ה: לְבִי יַחִיל בְּקִרְבִּי וְאִימוֹת מְוֹת נִפְלוּ עָלַי.

תהילים נו ט: נָדִי סַפְרָתָה אֶתָּה שִׁימָה דְּמַעְתֵּי בְּנֵי אֱהָרֹן הֲלֵא בְּסַפְרֵתְךָ.

תלמוד בבלי שבת קה ע"ב: אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: כל המוריד דמעות על אדם כשר, הקדוש ברוך הוא סופרן ומניחן בבית גנזיו. שנאמר 'נודי ספרתה אתה שימה דמעתי בנאדך הלא בספרתך'.

ויקרא י, ו: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהָרֹן וְלְאֶלְעָזָר וְלְאִיתְמַר בְּנֵי רְאִשִׁיכֶם אֵל תִּפְרְעוּ וּבְגִדֵיכֶם לֹא תִפְרְמוּ וְלֹא תִמְתּוּ וְעַל כָּל הָעֵדָה יִקְצַף וְאַחֲיֵכֶם כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ אֶת הַשָּׂרָפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה'.

מה נאוו עלי / ר' שמעון ב"ר נסים

מה נאוו עלי הַהָרִים רְגְלֵי מְבַשֵּׁר שְׁלוֹם בְּבִנְיָן עִירָךְ
קוֹל צוֹפֵיךְ יִשְׂאוּ קוֹל רְנָה הַתְּנַעֲרֵי מִתּוֹךְ מְגִנָּה
עֵין בְּעֵין תִּרְאֵי שְׂכִינָה וְשָׁבוּ בְּנֵיךְ לְגִבּוֹלֶךָ

לְשׁוֹבוּיִים דְּרוּר בְּשִׁיר וּמְזֻמּוֹר אֶל בֵּית הַר הַמּוֹר יְהִי שְׁבִילֶךָ
סְלוּ סְלוּ אֶת הַמְּסֻלָּה פִּצְחוּ רְנָנָה וּתְהִלָּה
יָבֵא מְבַשֵּׁר בְּלִשׁוֹנוֹ מִלֵּה קוֹמֵי עוֹרֵי כִי בָּא אוֹרֶךָ

צְאֵי מִבְּבֵל קְרִית עוֹבְדֵי בַל כְּנוֹר וְנִבְּל אֲזִי יְהִי שִׁירֶךָ
שׁוֹשׁ יִשְׁיֶשׁוּ כָּל אֲבֵלֵי צִיּוֹן לְבָא לְחֶסֶת בְּצֶל הַעֲלִיּוֹן
בְּנֵה אֲבִנָּה לָךְ נְנֵה אֶפְרַיִם אֲכִין כֶּסֶף לְדוֹר מִלֶּכֶךָ

שְׂאֵי עֵינֶיךָ וְרְאֵי בְּנֵיךָ בָּאוּ אֵלֶיךָ לְאוֹר בְּאוֹרֶךָ
תַּחַת חֹשֶׁךְ אֲשִׁים לָךְ אוֹרָה אֲזִי מִצִּיּוֹן תִּצְאֵה תְּהִלָּתְךָ
הַנֵּה גְדוֹל הוּא אֵים וְנוֹרָא בְּיוֹם שִׁמְיִי כְּתָר לְרֵאשֶׁךָ

עַד מָתִי כָּלָה יָפָה וּמַעֲלָה לְזָר בְּעוֹלָה כְּדָל וְהִלָּךְ
עוֹרֵי עוֹרֵי עֲדַת יִשְׂרָאֵל אֲחִישׁ אֲשַׁלַּח יַנּוֹן וְגוֹאֵל
וְגַם אֲקִים לָךְ חוֹמַת אֲרִיאֵל זָכַר אֲזַכֵּר חֶסֶד נְעוּרֶךָ

שמחה גדולה הלילה / משה אליהו

הַלֵּילָה לַיְלָה לַיְלָה לַיְלָה שְׂמֵחָה גְדוֹלָה הַלֵּילָה

הַלֵּילָה אָנוּ בָּאוּ לְעֶרְוָה נֶשֶׁף נְעִים
רוֹקְדִים וְשָׁרִים כְּלָנוּ נְהַנִּים וְגַם שְׂמֵחִים
יְלָה לְמַחֵא כְּפִים שְׂמֵחָה תְּהִיָּה כְּפִלִּים

יוֹסִיף הָאֵל עָלֵינוּ שְׂמֵחָה וְחַיִּים טוֹבִים
תְּחִי מְדִינַתְנוּ תָּמִיד תְּהִי שְׂמֵחִים
יְלָה לְמַחֵא כְּפִים לְכָבוֹד יְרוּשָׁלַיִם

בְּאַרְץ מוֹלְדָתְנוּ בְּחַג עֲצֻמָּאוֹתְנוּ
נָרִים אֶת דְּגָלֵינוּ וְנִבְרָךְ צִה"ל/נוֹחֵיִלֵינוּ
יְלָה לְמַחֵא כְּפִים לְכָבוֹד יְרוּשָׁלַיִם

הַלֵּילָה לַיְלָה לַיְלָה שְׂמֵחָה גְדוֹלָה הַלֵּילָה

נגילה הללויה / אשר מזרחי

נְגִילָה הַלְלוּיָהּ נְגִילָה בָּא זְמַן הַגָּאֻלָּה
אֵל שְׂדֵי קִבְּץ נְדָחֵי יְדִידֵי וְגֵרֵשׁ מְשֻׁנְאֵי
נִפְשֵׁי בָּהֶם גָּעַלָה נְגִילָה הַלְלוּיָהּ

נְגִילָה הַלְלוּיָהּ נְגִילָה בָּא זְמַן הַגָּאֻלָּה

שְׁלַח לִי בֶן יִשִׁי גּוֹאֲלֵי וּבְנֵה לִי בֵּית הַיְכָלִי
בְּאוֹיְבֵי עֲשֵׂה כָּלָה נְגִילָה הַלְלוּיָהּ

נְגִילָה הַלְלוּיָהּ נְגִילָה בָּא זְמַן הַגָּאֻלָּה

רְחַמֵּן חוֹס עַל עַם לֹא אֶלְמָן וְשַׁלַּח לָהֶם צִיר נְאֻמָּן
יְבַשֵּׁר עִם סִגְלָה נְגִילָה הַלְלוּיָהּ

חֲזַק זָכַר זָרַע יִצְחָק וְקִבְּצָם מִמְּרֻחֶק
וּנְסַדֵּר שִׁיר וּתְהִלָּה נְגִילָה הַלְלוּיָהּ

נְגִילָה הַלְלוּיָהּ נְגִילָה בָּא זְמַן הַגָּאֻלָּה